

ACC. N:R M. 16151:1-4.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *B. A. Svensson, Pjörnarps*
Härad: *I. Åsbo ö. V. Göinge* Berättare: " " " "
Socken: *Höja ö. Höglinge* Berättarens yrke: *f.d. hantverkar ö. folkskollärare*
Uppteckningsår: *1963* Född år *1871* i *Höja*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

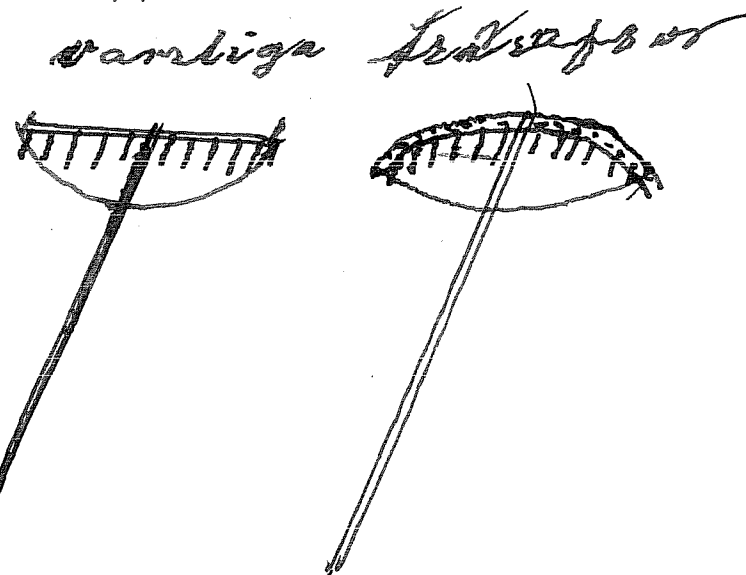
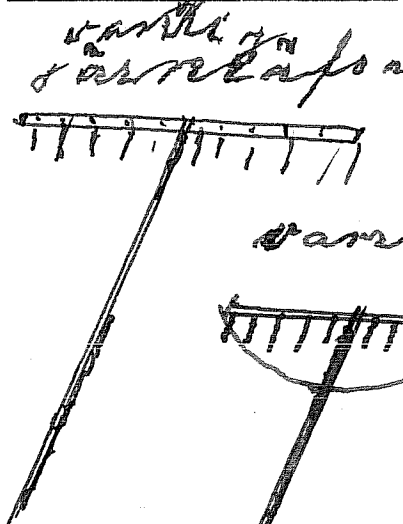
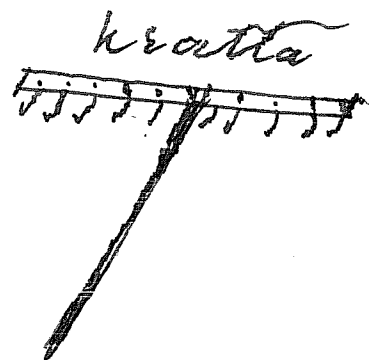
Räpsor och väfsning. s. 1-4.

LUF 120

11/2-63

ACC. N:R M. 16151:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

LUF 120

Räfsorna-- i allmänhet kallades de "rivor"--- voro av två slag: trärivor och järnrivor. Järnrivorna, som mest användes vid arbeten i trädgårdarna, voro av två slag: med raka pinnar och med böjda pinnar. De sistnämnda kallades "krattor". "Stången", ^{skaftet,} var med naglar fäst vid huvudet, som ofta kallades "rive-hoded" eller "rivehoeded" Bredden på detsamma var hos de mindre räfsorna omkring 35 cm och hos de större 40 till 42 cm. ~~Skaftet, stången,~~ var naturligtvis av trä. Den vanliga järnräfsan användes mest, då det gällde att räfsa trädgårdsgångarna, eller då det gällde att på hösten samla upp löv. Krattan kom mest till användning, då

ACC. N:R M. 16151:2.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

man skulle röfisa de grävda jordstyckena i trädgården, vilket förnämligast ägde rum på våren.

Träräfsorna, som mest kommo till användning, då man skulle räfsa åerfälten, sedan säden, klöver och timotejen blivit huggen, vor/helt och hållet av trä. Räfsehuvudet var omkring en halv meter brett. Somliga huvud voro raka, andra voro i någon mån böjda. Se mina härliga teckningar! Ofta hade man "ett band" av ene/från den ena änden av huvudet och ned i skaftet samt vidare bort till den andra änden, för att inte huvudet skulle skiljas från skaftet. Järnräfsorna hade 14 till 18 pinnar, beroende på räfsans storlek. Träräfsorna hade omkring 20 pinnar. Det var mycket viktigt att få ett verkligt hårt tträ till pinnar. Både skat och huvud hos träräfsorna var av fur (inte annat än jag vet) men pinnarna tog man gärna av ek eller ännu bättre, om det kunde låta sig göras, av hagtorn. Gamla människor sade ofta "havstorn) Fur dugde absolut inte, ty pinnarna brötos allt för lätt, men ek och "havstorn", "det var don." sade en gubbe, som hette Ola Andersson. Pinnarna voro 6 à 7 cm långa

Alle räfsor voro visst inte målade, men på många hade man någon målad blomma på räfshuvudet

Jag kommer säkerligen sanningen mycket nära, om jag påstår, att hästräfsor började användas för något mer än 80 år sedan. Enligt vad man berättade, så fanns det smeder (fabrikörer) på olika platser, som tillverkade hästräfsor och hästtröskverk. Hästräf-

stodo under
adlandens af
g ute på åke
inhet fick n
ar 15 eller
det förvis
lan den hug
an ofta i s
idmhem. Den
serska hade
a "gräset",
stålgrepar,
e" ut det t
och sattes
llade stack
en kvinns

sorna användes både när det gällde att räfsa "stubb" och när det gällde att samla samma det huggna "gräset", klöver och timotej. Till hästräfsorna hade man hästkraft, en häst förspänd räfsan. Det var ett oerhört stort framsteg, som gjordes, då hästräfsan blivit uppfunnen. Jag hörde i min barndom berättas, att man --- det var innan hästräfsan var uppfunnen-- stundom kunde på stora herrgårdar få se ända till 40 personer (det var nog mest statargummor) ute och räfsade fälten med handräfsor. Det dugde inte med ett litet antal, då man på en stor herrgård kunde ha åkrar på 100 ha *var äro*

Hur eller var träräfsorna tillverkades, vet jag inte, men vid ^{och} marknadsdagar torgdagar höllo "gubbar" med skjuts på torgen och sålde röfsor och liar samt "vädjestenar". (Jag kan knappast tro, att "vädjesten" är rätta namnet, men jag vet intet annat namn. Det är "stenar" som äro grå till färgen och långa som en tegelsten, som man stryker liar med för att få dem vassa. På sina ställen kallas de "vass-stenar" eller "brynstenar".)

Naturligvis lagade man själv söndriga pinnar, d.v.s. man satte nya i stället för de brutna. En räfsa med pinnar av "havstorn" kunde vara i många år, om den vårdades väl och stod inomhus under vintermånaderna

När lanthandlandena började sälja "rivor", vet jag inte, ty, så långt jag kan minnas tillbaka, så hade de sådana till salu.